

Beslut

efter kvalitetsgranskning av högstadiets undervisning om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer vid Edsbergsskolan i Sollentuna kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Edsbergsskolan avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga ämnen i högstadiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Edsbergsskolan den 24 april 2024. Besöket genomfördes av utredarna Susanne Lindberg Åkerberg och Anna-Carin Kostic.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Beslut

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Edsbergsskolan i Sollentuna kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i hög utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Edsbergsskolan i Sollentuna kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i hög utsträckning** utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i hög utsträckning utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Granskningen av återkommande, aktuell och fördjupad undervisning visar att kunskapsområdet är återkommande i undervisningen i samtliga tre årskurser på högstadiet, vilket ger eleverna möjligheter till fördjupning inom kunskapsområdet. Undervisningen är uppdaterad och relevant med hänsyn till utvecklingen inom kunskapsområdet och eleverna ges möjligheter att samtala och reflektera kring aktuella frågor som har dykt upp.

Granskningen av ämnesintegrerad undervisning visar att sexualitet, samtycke och relationer tas upp i ett flertal ämnen. Lärare samplanerar så att frågor med koppling till kunskapsområdet kan belysas genom flera perspektiv.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer och hedersförtryck. Eleverna uppmanas att leva sig in i och förstå andra människors situation och får undervisning om begreppet samtycke.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i hög utsträckning utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att undervisningen sker under former som gör att alla elever oavsett könsidentitet och sexuell läggning känner sig inkluderade. Det finns strategier i undervisningen för att skapa delaktighet och god samvaro så att alla elever oavsett könstillhörighet vill och vågar reflektera och samtala.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att lärarna bemöter utspel för intolerans och fördjupar frågorna i undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att lärarna ger eleverna möjligheter att tycka till om planering och genomförande av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer samt delta i utvärdering av den. Detta ger möjlighet att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Här bedöms:

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Ämnesintegrerad undervisning
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning

Undervisningen är återkommande, relevant och ger eleverna möjlighet till fördjupning

Granskningen av återkommande, aktuell och fördjupad undervisning visar att kunskapsområdet är återkommande i undervisningen under samtliga tre årskurser på högstadiet och att det finns en tydlig progression, vilket ger eleverna möjligheter till fördjupning inom kunskapsområdet.

Av lärarintervjuer framkommer att lärarna behandlar moment som berör kunskapsområdet regelbundet i olika ämnen och årskurser. Lärarna har en tydlig tanke om en "röd tråd" och en progression där det som görs ska kopplas till det som gjorts tidigare och att eleverna exempelvis ska påminnas om vad de gått igenom och pratat om innan. Lärarna uppger även att de börjar med att bygga upp en förståelse för att sedan jobba vidare på den och att ämnena ska komplettera varandra. Elever uppger i intervju att lärare kan ta upp liknande saker men på olika sätt samt att det kan bli viss repetition men även en fördjupning då olika ämnen lyfter fram olika perspektiv. Det framkommer exempelvis att eleverna har pratat om jämställdhet i engelskan och sedan sett en film om det i ett annat ämne samt arbetat med hedersrelaterat våld och förtryck i såväl engelskan som svenskan och samhällsorienterande ämnen.

Vidare framgår att undervisningen är uppdaterad och relevant med hänsyn till utvecklingen inom kunskapsområdet. I intervju med lärare framkommer att undervisningsmaterial löpande revideras och att lärarna försöker vara uppdaterade inom kunskapsområdet genom att använda rätt ord, rätt begrepp samt se till att lagar och regler som presenteras i undervisningen är korrekta. En lärare har exempelvis tagit upp att riksdagen sa ja till socialutskottets förslag till en ny lag om att det ska bli enklare att ändra juridiskt kön. Det framgår även att lärarna fångar upp vad eleverna pratar om, lyfter in det i undervisningen samt använder autentiskt material för att engagera eleverna. Som exempel ges att det kan vara sådant elever möter i sociala medier eller att litteratur som lärarna använder bygger på författarnas egna upplevelser. Undervisningen ger också

eleverna utrymme och möjligheter till samtal och reflektion kring sådant som rör kunskapsområdet.

Av granskningen framkommer vidare att lärarna vid behov använder annan kompetens för att bredda och fördjupa undervisningen. Såväl lärare som elever uppger i intervju exempelvis att eleverna gör besök på ungdomsmottagningen och att skolan får författarbesök. Det framkommer även att dessa aktiviteter blir integrerade i undervisningen genom att de kopplas till något eller några ämnen samt att det sker ett arbete före och efter. Exempelvis besöker eleverna ungdomsmottagningen i samband med att de läser sexualkunskap i biologin medan författarbesöken sker i anslutning till att eleverna läser berörd författares bok. I båda fallen får eleverna formulera frågor inför besöket samt prata om det som kommer fram under besöket i efterhand. Utöver detta används kompetenser ur elevhälsan i samband med en årlig temadag då lärarna behandlar olika delar i kunskapsområdet.

Ämnesintegrerad undervisning

Sexualitet, samtycke och relationer tas upp i ett flertal ämnen och kunskapsområdet belyses genom flera perspektiv

Granskningen visar att undervisningen om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer tas upp i flera olika ämnen, och att lärarna samordnar sin undervisning så att de frågor som undervisningen tar upp kan belysas genom perspektiv från olika ämnen. Det framkommer exempelvis att lärarna samplanerar en årlig temadag som rör kunskapsområdet. Vidare framkommer det av lärarintervjuer att de löpande arbetar med ämnesövergripande temaarbeten och projekt som de planerar tillsammans. Dessa ämnesövergripande arbeten berör frågor som bland annat identitet och identitetsskapande. Elever ger som exempel att lärarna samarbetar under temadagen och i samband med studiebesök på ungdomsmottagningen.

I intervju med lärare framkommer att kunskapsområdet behandlas såväl i svenska som svenska som andraspråk, engelska, musik, idrott, teknik samt biologi och samhällsorienterande ämnen. Både lärarna och eleverna ger flera exempel såsom att eleverna diskuterar vänskap och kärlek i engelskan, empati och relationer på idrotten samt jämlikhet och samtyckeslagen i samhällskunskap. Det framkommer också att lärarnas sätt att arbeta leder till att både fakta och värdegrund hanteras i undervisningen. Exempelvis så lyfter lärare in aktuella faktafrågor såsom transbegreppet eller aktuell forskning i undervisningen. Lärarna för diskussioner med eleverna om hur samhället och de själva ställer sig till de ämnen eller frågor som berörs. Lärare använder även litteratur som tar upp både fakta och värdegrund, som exempelvis HBTQ-begreppet och synen på olika sexuella identiteter. Lärare för värdegrundsdiskussioner med eleverna utifrån den lästa litteraturen. Ett annat exempel är att eleverna i musikämnet får lära sig om

discons historia och framväxt på gayklubbar och att samtalen om det handlar om värderingar i samhället, både då och nu.

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer och hedersförtryck

Granskningen visar att det ingår teman i undervisningen där eleverna får undersöka maktstrukturer kopplade till kön. Eleverna uppger i intervju exempelvis att de på lektionerna i samhällsorienterande ämnen pratar om könstereotypa könsroller, rätten till att rösta samt hur män och kvinnor haft det i olika tider. Detta bekräftas även i intervju med lärare där det även framkommer att lärarna bland annat går igenom könsroller och normer i olika kulturer samt att det förs samtal om yrkesroller i relation till kön. Det framgår också att lärarna för samtal med eleverna om medier och olika bilder av vad som är manligt och kvinnligt samt mediernas budskap kring kroppsideal och sexualiserade bilder. Av intervjuer med lärare och elever framgår även att undervisningen i biologi samt undervisningen som sker i samband med temadagen tar upp pornografi, hur män och kvinnor framställs i pornografi och att den kan ge en missvisande bild av sex.

I undervisningen ingår också teman som rör maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck. Lärare och elever berättar att de behandlar sådant innehåll i bland annat svenska, engelska och samhällsorienterande ämnen. Till exempel läser eleverna skönlitteratur och har samtal och diskussioner som handlar om hedersrelaterat våld och förtryck. Utöver det besöker även författare som skrivit böcker på temat skolan och pratar med eleverna om dess innehåll. Såväl elever som lärare uppger också att undervisningen om hedersrelaterat våld och förtryck tar upp att det kan röra både flickor och pojkar.

Undervisningen bidrar till att utveckla förmågan att leva sig in i och förstå andra människors situation och erfarenheter

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att lära sig om och reflektera kring relationer och vad samtycke kan innebära i olika situationer.

Av lärar- och elevintervjuerna framgår att vikten av samtycke vid sex ingår i bland annat undervisningen i biologi och samhällskunskap. Utöver det behandlas samtycke även under temadagen som organiseras kring kunskapsområdet och lyfts i samband med besök på ungdomsmottagningen. Av intervjuerna framkommer också att undervisningen behandlar vad samtycke betyder, sexualbrottslagstiftning och hur samtycke kan kommuniceras. Granskningen visar även att undervisningen om samtycke är återkommande under åren på högstadiet.

Vidare framkommer att teman som kärlek, vänskap, goda relationer och empati återkommer i flera ämnen. I intervju med lärare och elever framgår exempelvis att empati behandlas i biologi, musik och samhällsvetenskapliga ämnen. Det görs bland annat genom att eleverna ska ta ställning i en viss fråga eller att lärare pratar om ordet empati i relation till andra centrala begrepp såsom respekt eller sexuell läggning. Lärare uppger i intervju att kärlek och vänskap bland annat tas upp på biologin och på engelskan och som exempel ges att lärare går igenom hur det känns när man är kär. Det framkommer också att eleverna får reflektera över såväl trygga som otrygga relationer och att även det görs med hjälp av samtal.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Här bedöms:

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Det finns medvetna strategier i undervisningen för att alla elever oavsett kön ska kunna reflektera och samtala

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att undervisningen sker under former som gör att alla elever oavsett könsidentitet ska kunna reflektera och samtala.

Lärarna uppger i intervju att de arbetar på olika sätt för att ge samtliga elever utrymme i klassrummet. Vid lektionens start går lärarna igenom samspeletsregler och eleverna får både arbeta enskilt och i grupp. Det framkommer också att lärarna är noga med placering och ser till att inte lämna eleverna själva i arbetet med kunskapsområdet. Elever berättar i intervju att stämningen i klassrummet brukar vara bra, att alla pratar och verkar tycka att det är kul, även om det ibland kan bli lite fnissigt. Av lärarintervju framgår också att lärarna uppmärksammat en tendens till att pojkarna tar mer plats i samtalen och att de därav använder sig av samtalsrundor för att alla ska komma till tals. Lärarna uppger även att de arbetar medvetet för att undvika att eleverna grupperas utifrån kön.

Undervisningen synliggör och utmanar begränsande normer

Granskningen visar att lärarna verkar för att undervisningen om kunskapsområdet ska ha ett innehåll som gör att alla elever oavsett könsidentitet och sexuell läggning känner sig inkluderade.

Såväl lärarna som eleverna berättar att undervisningen berör olika könsidentiteter och sexuella läggningar. I undervisningen får eleverna exempelvis reflektera över hur normer som rör könsroller, könsidentitet, sexuell läggning och maskulinitetsnormer kan påverka och begränsa människors handlingsutrymme. Det framkommer bland annat att lärarna behandlar innehållet såväl i engelska, som svenska, svenska som andraspråk, biologi, samhällsorienterande ämnen och musik. Exempelvis läser eleverna romaner på engelskan och samtalar utifrån det om könsnormer och könsidentitet. På biologin går läraren igenom olika sexuella läggningar och pratar om begrepp såsom pansexuell.

Utöver det finns begränsande normer och sexuell läggning även med som inslag under den årliga temadagen. Lärarna uppger även att de för samtal om hur de ska få alla elever, oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller bakgrund, att känna sig inkluderade och att de exempelvis tänker till kring val av undervisningsmaterial samt hur de tilltalar eleverna.

Det finns arbetssätt i undervisningen för att främja god samvaro i klassrummet

Av granskningen framgår att det finns förhållningssätt i klassrummet för hur arbetet med kunskapsområdet ska fungera och hur en samvaro med ömsesidig respekt inom gruppen ska se ut.

Av intervjuer med såväl elever som lärare framkommer att det finns tydliga regler och förhållningssätt för samvaron i klassrummet. Det handlar bland annat om ett tillåtande samtalsklimat där lärarna markerar vilka samtalsregler som gäller i arbetet med kunskapsområdet samt att lärarna delar in eleverna i olika konstellationer beroende på vad undervisningen ska behandla. Det framkommer också att undervisningen omfattar teman och frågor som kan vara känsliga eller utmanande för eleverna. Exempelvis frågor där skolan står för en värdegrund som inte delas av eleverna eller elevernas kulturella bakgrund. Om ett ämne eller tema blir för känsligt för någon elev finns även möjlighet för eleven att lämna klassrummet och vid behov tillkallas kompetens ur elevhälsan.

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Värdegrundsfrågor fördjupas i undervisningen och det finns rutiner för att bemöta intolerans

Granskningen visar att det finns rutiner på skolan för hur lärarna ska bemöta utspel för intolerans eller destruktiva jargonger och normer bland eleverna exempelvis när eleverna får undervisning om sexualitet, samtycke och relationer.

Av intervju med såväl lärare som elever framkommer att lärarna bemöter uttryck för intolerans direkt och för samtal med eleverna om varför det inte är acceptabelt att uttrycka sig så. Lärarna uppger även att det är viktigt att ta diskussionen, stå upp för lagar och regler och tydliggöra för eleverna vad som är rätt och fel. Det framgår också att lärarna agerar medvetet och situationsanpassat där vissa tillrättavisningar exempelvis sker enskilt och utanför klassrummet. I de fall lärare ställs inför en utmanande eller komplex fråga kan den även tas vidare och lyftas med eleverna vid ett senare tillfälle. Lärarna uppger i intervju att de främst vänder sig till varandra för att få stöd i de fall det behövs, men att de även kan ta hjälp av elevhälsan. Vidare framkommer att det sker ett övergripande arbete med trygghet och språkbruk på skolan och att det även plockas upp av lärarna i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Elevdelaktighet

Eleverna är delaktiga i planering, genomförande och utvärdering

Granskningen visar att lärarna ger eleverna möjligheter att tycka till om planering och genomförande av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer samt delta i utvärdering av den.

Av intervju med lärare och elever framkommer exempelvis att eleverna får komma med förslag på innehåll till den årliga temadagen kring sexualitet, samtycke och relationer samt föra fram önskemål till lärarna på arbetssätt eller sådant de vill ta upp i ämnena. Lärarna uppger i intervju att eleverna får utvärdera temadagen och att det som kommer fram används för att planera nästkommande temadag inom kunskapsområdet. Lärarna rör sig också i elevernas närhet och fångar upp vad eleverna pratar om eller tänker kring och plockar in det i undervisningen. Det framgår även att lärarna tar reda på vad eleverna redan kan vid uppstarten av ett nytt arbetsområde samt utvärderar vad de fått med sig.

Mot bakgrund av ovanstående har Skolinspektionen gjort bedömningen att kvaliteten inom högstadiets undervisning om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer är hög. Granskningen avslutas därmed.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Sara Carlsson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Susanne Lindberg Åkerberg. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Anna-Carin Kostic, Ewa Mölleryd, Indra Kullenberg, Marcus Rönnegard och jurist Cecilia Winberg deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Ämnesintegrerad undervisning ger eleverna en helhetsbild
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

Kvalitetskriterier

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.² Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.³

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁴ Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.⁵

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.⁶

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår vidare att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en

---

¹ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

² 1 kap. 4 § skollagen.

³ 1 kap. 4 § skollagen.

⁴ 1 kap. 5 § skollagen.

⁵ Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

⁶ 2 kap. 25 § skollagen.

trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.⁷

Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och ta klart avstånd från det som strider mot dem.⁸

Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.⁹

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.¹⁰

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna

---

⁷ Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet.*

⁸ Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet.*

⁹ Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.*

¹⁰ Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter.*

och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.¹¹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan aktivt och medvetet ska påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.¹² Avseende skolans mål uttrycks bland annat följande. Att varje elev ska kunna göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet, tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa andra människor.¹³ Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Vidare ska alla som arbetar i skolan aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper samt visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt.¹⁴

Läraren ska klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet. Vidare ska läraren öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Undervisningen ska av läraren planeras och genomföras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.¹⁵

Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på

---

¹¹ Lgr 22 avsnitt 1, *Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.*

¹² Lgr 22, avsnitt 2.1 *Normer och värden.*

¹³ Lgr 22, avsnitt 2.1 *Normer och värden, Mål.*

¹⁴ Lgr 22, avsnitt 2.1 *Normer och värden, Riktlinjer.*

¹⁵ Lgr 22, avsnitt 2.1 *Normer och värden, Riktlinjer.*

kunskaper och etiska överväganden samt har fått kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck.¹⁶

Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.¹⁷

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen bland annat att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen och även planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.¹⁸

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har inom givna ramar ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.¹⁹

Läroplanen innehåller kursplaner för varje ämne.²⁰ Kursplanerna består av syfte och centralt innehåll samt kompletteras av betygskriterier eller kriterier för bedömning.

---

¹⁶ Lgr 22, avsnitt 2.2 *Kunskaper, Mål*.

¹⁷ Lgr 22, avsnitt 2.2 *Kunskaper Riktlinjer*.

¹⁸ Lgr 22, avsnitt 2.3 *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

¹⁹ Lgr 22, avsnitt 2.8 *Rektorns ansvar*.

²⁰ Lgr 22, avsnitt 5. *Kursplaner*.